

- вання бражників
- Вирубання лісів та лісових насаджень
- Заборонити спалювати суху траву та стерню.

Література

1. Алексеев В.Н., Бабенко В.Г. Атлас бабочек. – М.: ООО Издательство «РОСМЕН-ПРЕСС», 2003. – 38 с.
2. Атлас комах України/ В.І. Гусев, В.М. Єрмоленко та ін. – К.: Радянська школа, 1962. – 223 с.
3. Корнелио М.П. Школьный атлас - определитель бабо чек. – М.: Просвещение, 1986. – 255 с.
4. Закалюжний В.М. Кушнеров І.В. Видовий склад родини Бражники (Sphingidae) околиць села Корещина // Всеукраїнська науково-практична конференція «Біорізноманіття України в світлі ноосферної концепції академіка В.І. Вернадського» - Полтава: Аструя, 2014. – С. 27 – 28
5. <http://redbook-ua.org/item/hemaris-tityus-linnaeus/>
6. <http://butterflylib.ru/books/item/f00/s00/z0000004/st039.shtml>

РОТАНЬ-ГОЛОВЕШКА *PERCCOTTUS GLENII* DYBOWSKI 1877 (ODONTOBUTIDAE, PISCES) З'ЯВИВСЯ У ВОДОЙМАХ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Мерзлікін І.Р., Федоров З.Е.
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка*

Ротань-головешка *Perccottus glenii* Dybowski 1877 – один із видів риб-вселенців на території України. Його первинний ареал був розташований у Амурі і деяких інших річках Далекого Сходу Російської Федерації, у північно-східному Китаї та півночі Північної Кореї [1]. З 1916 р. він широко розповсюдився в Північній Євразії і продовжує захоплювати басейни нових річок [5, 6, 7]. Ротань-головешка не має промислової цінності, вважається небажаним інвазійним видом, який може причинити значну шкоду рибним господарствам та представляє реальну загрозу аборигенній фауні [8].

В Україні ця риба була знайдена у басейнах Дунаю, Дністра, Вісли та Дніпра [3]. Ареал перебування ротаня поширився, починаючи від західної України Закарпатської області – басейну р. Тиса, через Львівську область – басейн р. Сан та Тернопільську – басейн р. Дністер, Київську – басейн р. Дніпро, аж на лівобережну Україну до межі Сумської з північної та Черкаської з південної сторони [4]. Згадування про знахідки цього виду на території Сумщини до цих пір відсутні.

Вперше на мешкання ротаня в водоймах Сумської області було вказано Н.П. Книшом і В.М. Грищенком: «На Сумщині він з'явився у 2003-2004 рр. у Лебединському районі в старицях по р. Псел. Зрідка трапляється в Десні» [2].

Проте, наші дослідження показали, що ротань зустрічається значно ширше на території Сумщини. Ми маємо достовірні данні про добування цього виду рибалками в інших водоймах нашої області:

- межі **м. Глухів**. В одному із трьох ставів (а саме «Павлівському»), розташованих на р. Есмань (притока р. Сейм II порядку) взимку 2013 р. почали ловити ротаня;

- **с. Юрівка Конопотський р-н.** У великому ставу влітку 2010 р. ловили ротаня;
- **с. Делтівка Конопотський р-н.** На невеличкому струмку, що тече через село і впадає в річку Ромен (притока Сули I порядку) розташовано не менше 5 ставків. В одному з них, яких знаходиться у селі, влітку і восени 2012 р. в масі ловили ротаня;
- **с. Романчукове Буринський р-н** у ставу на р. Терен (приток Сули I порядку) у 2012 р. ловили ротаня;
- **с. Хустянка Буринський р-н.** У став «Романенки» ротаня ловлять з 2010 р.;
- **м. Кролевець** (районний центр). На ставках (у тому числі «Ремзаводівський»), розташованих на притоку р. Реть і на ній самій (притока Десни I порядку) ротаня добувають з 2013 р.;
- В 2-3 км. від **Кролевця** у ставку, розташованому біля траси Київ-Москва з літа 2010 ловлять ротаня;
- **с. Ромашково Середино-Будський р-н.** У ставу, розташованому на р. Знобовка (притока Десни I порядку) ловили ротаня у 2012 р.;
- **с. Сміле Роменський р-н.** В ставку на р. Бішкінь (притока Сули I порядку) літом і восени 2014 г. ловили ротаня.

Таким чином на території Сумської області ротань з'явився у водоймах, які належать до басейнів 4 головних річок Сумщини – Десни, Сули, Сейму і Псла. Він зареєстрований більш ніж у 9 ставках, розташованих у 7 (з 18) районах області. Подальші дослідження, безумовно, дозволять виявити нові місця мешкання цього небажаного інвазійного виду.

Література

1. Берг Л.С. Рыбы пресных вод СССР и сопредельных стран. Ч. 2, изд. 4-е. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1949. – 925 с.
2. Книш М.П., Грищенко В.М. Розуміючи – оберігай: тваринний світ Сумщини: навчальний посібник. – Суми: Університетська книга, 2010. – 236 с.
3. Куцоконь Ю.К. Сучасне поширення ротаня-головешки *Perccottus glenii* Dybowski, 1877 у басейні Дніпра в межах України // Тези доповідей Конференції молодих дослідників-зоологів – 2013 (м. Київ, Інститут Зоології НАН України 22.04. 2013 р.). – Київ, 2013.(Зоологічний кур'єр, № 7). – С. 12-13.
4. Майструк О.А, Шевченко П.Г. Сінчук М.А.. Перша знахідка ротана голоешки (*Perccottus glenii* dybowski, 1877) в структурі ШНПП (о. Чорне Велике) та можливі наслідки його вселення // Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку. Матеріали наукової конференції (2-5 вересня 2010 р., смт. Шацьк). – Львів: СПОЛОМ, 2010. – С. 78-81.
5. Богущкая Н.Г., Насека А.М. *Perccottus glenii* (Dybowski, 1877). Зоологический институт РАН, 2000-2002 [Текст] http://www.zin.ru/animalia/pisces/rus/taxbase_r/species_r/perccottus/perccottus_r.htm
6. Решетников А.Н. Современный ареал ротана *Perccottus glenii* Dybowski, 1877 (Odontobutidae, Pisces) в Евразии // Российский журнал биологических инвазий, 2009. – № 1. – С. 22-35.
7. Слынько Ю.В., Дгебуадзе Ю.Ю., Новицкий Р.А., Христов О.А. Инвазии чужеродных рыб в бассейнах крупнейших рек Понто-Каспийского ба-

ссейна: состав, векторы, инвазионные пути и темпы // Российский журнал биологических инвазий, 2010. – № 4. – С. 74–89.

8. Reshetnikov A.N., 2003. The introduced fish, rotan (*Perccottus glenii*), depresses populations of aquatic animals (macroinvertebrates, amphibians, and a fish) / *Hydrobiologia* 510(1-3): 83-90.

ДЕЯКІ ДАНІ ПРО ІХТІОФАУНУ РІЧКИ СУХА ОРЖИЦЯ В ОКОЛИЦЯХ СЕЛА СЕРБИНІВКА ГРЕБІНКІВСЬКОГО РАЙОНУ

Попельнюх В.В., Бутко О.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Водні угіддя являють собою надзвичайно важливу ланку біогеоценозів, представлені різноманітними видами та угрупованнями, що визначають та підкреслюють видове біорізноманіття будь якого регіону. Особливе положення серед гідробіонтів займає риба, оскільки вона крім загальнобіологічного, має важливе господарське значення.

Відомо, що понад 18 % населення земної кулі задовольняє свої потреби в тваринних білках за рахунок рибної продукції. За хімічним складом риба багата на білки (14,5-22 %), жири (0,4-3,5 %), мінеральні речовини (0,9-2,0 %) та вітаміни. Висока засвоюваність організмом людини риби й рибопродуктів зумовлює їх важливе місце в ряді основних харчових продуктів.

Безумовно, невеликі за розміром природні водойми в нашому регіоні не можуть повною мірою забезпечувати місцеве населення рибою, проте, вони здатні частково компенсувати потреби в цьому харчовому продукті тих, хто постійно займається любительським рибальством.

Метою наших досліджень було встановлення видового складу риби в р. Суха Оржиця біля с. Сербинівка та потенціал водойми щодо забезпечення любителів-рибалок у добуванні водних живих ресурсів не забороненими знаряддями лову.

Багаторічні спостереження показали, що з року в рік у річці відбуваються різкі перепади рівня води, амплітуда яких може сягати декількох метрів. Така нестабільність у динаміці рівня води пов'язана, насамперед, з не рівномірними опадами снігу та дощів, які, по-суті є основними щодо наповнення русла водою протягом року. Разом зі зміною гідрологічного режиму водойми, змінюється і стан заплави, що призводить до періодичних затоплень та підтоплень с/г угідь, завдаючи інколи суттєвих збитків населенню.

Для виконання поставленої мети нами було здійснено 10 контрольних відловів, у результаті яких піймано та проаналізовано 91,25 кг риби. Отримані результати наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Видовий склад та вага виловленої риби в р. Суха Оржиця в околицях с. Сербинівка Гребінківського району

№ з/п	Вид	Піймано (штук)	Середня вага, кг (lim)	Вік (років)
1	Щука (<i>Esox lucius</i> L.)	10	2,0 (0,3-4,9)	1-4
2	Лящ (<i>Abramis brama</i> L.)	7	0,95 (0,5-1,5)	2-3